

Olewin, dawna osada służbowa, 2. poł. XX w.

1. Kategoria

Osadnictwo, osada służbowa dawna

2. Położenie administracyjne

gm. Olkusz, pow. olkuski, woj. małopolskie

3. Współrzędne

50.28122 19.60678

4. Kod w dokumentacji

Olewin-01-12

5. Data weryfikacji terenowej

11 maja 2016 r.

6. Opis

Dawna osada służbowa położona jest na północnym krańcu Olewina. Osada nie występuje na mapach sprzed 1945 roku, ale miejsce, w którym stoi, posiada długą historię. W pobliżu znajdowała się niegdyś karczma oraz młyn na rzece Baba, zaznaczone między innymi na mapie Reymanna (1831) oraz na Mapie Kwatermistrzostwa (ok. 1850)*. W czasie powstania styczniowego (1863-1864) na karcznię, w której przebywał akurat powstańczy oddział, napadli Kozacy. Powstańcy, chcąc ratować wojskową kasę, wrzucili ją podobno do pobliskiej studni, w której być może spoczywa po dziś dzień**.

Przed drugą wojną światową w osadzie mieszkał gajowy, któremu podlegały położone na północ od Olewina lasy będące własnością Towarzystwa Górniczo-Przemysłowego Saturn z Czeladzi. Po wojnie lasy te zostały znacjonalizowane i włączone do Nadleśnictwa Olkusz. W drugiej połowie XX wieku (do roku 1990) gospodarzami w Olewinie byli państwo Jaroszowie. Za ich czasów w osadzie obok domu stały także zabudowania gospodarcze - murowany z wapiennego kamienia chlew i drewniana stodoła***. Z budynków tych przetrwał tylko dom – drewniany, parterowy, wzniesiony na planie kwadratu, na podmurówce, z obszerną werandą od południa, ze ścianami szalowanymi drewnem i czterospadowym dachem pokrytym eternitem falistym. Pierwotnie dom był podzielony na dwa osobne mieszkania zajmowane przez dwóch gajowych. Po opuszczeniu osady przez państwa Jaroszków budynek najpierw stał przez pewien czas nieużytkowany, a następ został zagospodarowany przez Koło Myśliwskie Sokół z Olkusza. Przed domem znajduje się tablica pamiątkowa z napisem: W 60 ROCZNICĘ POWSTANIA / KOŁA ŁOWIECKIEGO "SOKÓŁ" / W OLKUSZU. Obok stoi murowana kapliczka domkowa z 1857 roku, przy której umieszczono pamiątkową płytę poświęconą mieszkańcom Olewina poległym w czasie II wojny światowej.

7. Uwagi

8. Źródła i materiały

* Osada służbowa na mapach archiwalnych:

Karte eines Theils von Neu oder West Galizien (tzw. Mapa Reymanna) 1:200 000, arkusz nr 173 Siewierz, 1831, wersja online na stronie projektu Mapster, <http://igrek.amzp.pl/mapindex.php?cat=REYMANN200>.

Topograficzna Karta Królestwa Polskiego (tzw. Mapa Kwatermistrzostwa), 1:126 000, arkusz Olkusz, ok. 1850, wersja online na stronie projektu Mapster, <http://igrek.amzp.pl/mapindex.php?cat=KWATERMISTRZ>.

** Olgerd Dziechciarz, *Szkice o Ziemi Olkuskiej, Olewin*, w: *Przegląd Olkuski* nr 48/1035, 2015, s.8.

*** Informacje przekazane przez pana Mieczysława Jarosza, pracownika Nadleśnictwa Olkusz.

9. Dodatkowe fotografie obiektu

